

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Läsläxan – likvärdig eller inte?

En kvalitativ undersökning om hur lärare i åk 1 arbetar för att åstadkomma en likvärdig läsinlärning genom läsläxan.

MATHILDA STENQVIST
SANNA ANDERSSON

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation Pedagogik
Självständigt arbete – grundläroverpedagogiskt område
Avancerad nivå, 15 hp

Handledare: Stefan Blom
Examinator: Thomas Sjösvärd
Termin VT 2020

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
SVA042 15 hp
VT 20

SAMMANDRAG

Mathilda Stenqvist & Sanna Andersson

Läsläxan – likvärdig eller inte?

En kvalitativ undersökning om hur lärare i åk 1 arbetar för att åstadkomma en likvärdig läsinlärning genom läsläxan.

Reading homework – equal or not?

2021

Antal sidor: 30

Denna studie har som syfte att undersöka fyra verksamma f-3 lärare under årskurs 1. Studien undersöker hur de arbetar för att skapa likvärdigheten i och med användandet av läsläxan för att öka elevernas läsinlärning. Vi har använt semistrukturerade intervjuer och observationer för att samla in data till att besvara studiens forskningsfrågor, vilket bidragit till studiens resultat. Resultatet ledde till en slutsats som visade att likvärdighet finns men i varierad omfattning beroende på lärare. Ramfaktorn tid var den främsta bidragande faktorn som påverkade läsläxans likvärdighet.

Nyckelord: *Likvärdighet, läsläxan, läsflyt, läsutveckling, läsförmåga, läsinlärning & läxa.*

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	PROBLEMOMRÅDE, SYFTE, FORSKNINGSFRÅGOR	3
1.2	UPPSATSENS DISPOSITION	3
2	BAKGRUND.....	3
2.1	DEFINITION.....	4
2.1.1	<i>Likvärdighet</i>	4
2.1.2	<i>Läxor</i>	4
2.2	STYRDOKUMENT.....	5
2.2.1	<i>Historisk aspekt av läxan i Sverige</i>	6
2.2.2	<i>Dagens läxa i Sverige</i>	7
2.3	TIDIGARE FORSKNING.....	8
2.3.1	<i>Forskning om läxor</i>	8
2.3.2	<i>Likvärdighet i läxan</i>	9
2.3.3	<i>Läsutveckling</i>	10
2.3.4	<i>Läsutvecklingsmaterial</i>	15
3	METOD	16
3.1	VAL AV METOD	16
3.2	URVAL.....	17
3.2.1	<i>Genomförande</i>	17
3.3	ETISKT ÖVERVÄGANDE	18
3.4	DATABEARBETNING	19
4	RESULTAT	20
4.1	RESULTATKATEGORIER.....	20
4.1.1	<i>Utformning av läsläxan</i>	20
4.1.2	<i>Arbetsätt</i>	21
4.1.3	<i>Synliggöra läsutveckling</i>	22
4.1.4	<i>Syftet med läsläxan</i>	23
4.1.5	<i>Likvärdighet</i>	23
4.2	SAMMANFATTNING AV RESULTAT	24
5	DISKUSSION OCH ANALYS.....	25
5.1	RESULTATDISKUSSION	25
5.1.1	<i>Slutsats och forskningsfrågor</i>	28
5.2	METODDISKUSSION	29
	<i>REFLEXIVITET</i>	30
5.3	FORTSATT FORSKNING.....	30
	BILAGA 1, INFORMATIONSBREV	34
	BILAGA 2 – OBSERVATIONSSCHEMA	35
	BILAGA 3 – INTERVJUGUIDE	36

1 Inledning

Skolverket (2019) lyfter fram att "[s]kolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden" (s. 7). Ingen människa är den andre lik, vilket blir en utmaning då undervisningen ska anpassas efter alla elevers behov och förutsättningar. Skolan är en mångkulturell mötesplats där elever med annat modersmål, språkstörningar, olika sociokulturella bakgrunder finns i varje klassrum. Både aktuell läroplan (Skolverket, 2019) och skollag (SFS:2010:800) framhåller att utbildningen i Sverige ska vara likvärdig oavsett var i landet eleven har sin skolgång.

Att skapa likvärdighet kan vara en utmaning inte bara i undervisningen men också vid tillämpning av läxor. Det finns inga regler eller lagar som ställer krav på att skolan ska tillämpa läxor påpekar Skolverket (2020-02-07). Samtidigt ses läxor i allmänhet som en självklar del av skolgången. Skolverket (2014) skriver att läxor påverkas av vilka förväntningar ansvarig lärare har på sina elever. Dessa förväntningar uppstår bland annat beroende på vilka socioekonomiska bakgrunder eleverna har och vårdnadshavares utbildningsnivå (ibid). Det riktas ofta kritik mot läxor på grund av att det kan förstärka olikheter i studieresultat som finns mellan elever beroende på socioekonomiska bakgrunder, migrationsbakgrunder eller föräldrars utbildningsnivåer. "Läxor kan bidra till minskad likvärdighet både på makronivå i utbildningssystemet som helhet och på mikronivå i den enskilde skolan eller klassen" (Skolverket, 2014, s. 29). På en mikronivå kan läraren påverka likvärdigheten i form av att eleverna får likvärdiga förutsättningar att göra läxan.

Läxor kan tillämpas med olika syften vilket exempelvis kan vara läsläxans syfte att utveckla elevernas läsförmåga. Statens offentliga utredning (SOU 2018:57, s. 76) påpekar betydelsen av att upprätthålla elevernas läsmotivation för att eleverna ska bibehålla läslusten. För att hålla läslusten levande räcker det inte med att eleverna knäcker läskoden läraren måste även synliggöra syftet med att utveckla elevens läsförmåga. Läsningen måste således vara ett meningsfullt moment i elevernas skolgång.

Att läsläxan ska bidra till läslust debatteras av bland annat Pernilla Alm (2014-12-27) som uttrycker sin frustration gällande tillämpning av läxa i skolan genom ett debattinlägg publicerat på Svenska Dagbladets hemsida. Alm (2014-12-27) menar att läxdebatten har fel fokus och ställer sig därefter frågande om läxor ska förekomma inom skolvärlden överhuvudtaget. Skribenten påpekar läsforskningens tvetydighet då flera forskare är överens om att läxor inte bidrar till mer kunskap

under de första skolåren samtidigt som denna forskning åsidosätts av den personliga åsikten kring läxan.

Alm (2014-12-27) lyfter fram lärarnas osäkerhet gällande tillämpning av läxan utifrån likvärdighetsaspekten. Alla elever har inte samma förutsättningar att utföra de uppgifter som läraren skickar med hem. Detta exemplifierar skribenten med att eleven kan ha olika hemförhållanden med vårdnadshavare som arbetar sent eller att eleven har ADHD och behöver tid för återhämtning.

Ytterligare en röst i debatten gällande läxor är Hägnesten (2018-05-30) som påpekar att läsläxan är något alla barn har erfarit då den är en viktig aspekt för att befästa läsningen för nya läsare. Det finns olika åsikter om läsläxan hos lärare. De vanligast förekommande åsikterna är för eller emot tillämpning av läsläxan. Det är svårt att ge eleverna en bra läsläxa då det är en stor variation på förkunskaper när eleverna kommer från förskoleklass till årskurs 1.

Den icke vinstdrivande stiftelsen Legilexi (2018) lyfter fram att det finns flera olika syften med att tillämpa läsläxan som en del i elevernas skolgång. Genom läsläxan skapas tillfällen för eleverna att öva läsfärdighet samtidigt som vårdnadshavare får tillfälle att se in i sitt barns läsutveckling. Nackdelen med hemuppgift i form av läsning är att eleven eventuellt inte har samma möjlighet till stöd som hen har under skoltiden. Är läxan inte tillräckligt förberedd kan det skapa problem i likvärdigheten då eleverna får söka förklaringar på egen hand. Forskning som undersöker läsläxan är en bristvara. Ännu mer av en bristvara är forskning om likvärdighet kopplat till läsläxan, vilket skapar funderingar kring likvärdigheten vid tillämpning av läsläxan i dagens skola. Hur arbetar lärare för att åstadkomma likvärdig läsinläring genom läsläxan?

1.1 Problemområde, Syfte, Forskningsfrågor

I och med denna studie vill vi undersöka likvärdigheten i och med användandet av läsläxan för att öka elevernas läsinlärning. I dagens klassrum möter läraren elever med annat modersmål, språkstörningar och en stor variation av kunskapsnivåer. Forskning gällande hur läraren ska arbeta för att skapa en likvärdighet vid applicering av läsläxan förekommer i en liten utsträckning. Genom detta är det av intresse för denna studie att fördjupa sig inom detta område och synliggöra hur likvärdigheten kopplat till läsläxan ser ut i praktiken.

För att uppnå syftet besvarar vi följande forskningsfrågor:

- a. Vilken uppfattning har fyra lärare i årskurs 1 av begreppet likvärdighet?
- b. Hur arbetar lärare i årskurs 1 för att åstadkomma en likvärdig läsinlärning genom läsläxan?

1.2 Uppsatsens disposition

Denna studie disponeras på följande sätt; i kapitel 1 presenteras inledning med problemområde, syfte och forskningsfrågor. I kapitel 2 – *Bakgrund* – beskrivs bakgrunden, begrepp definieras och styrdokument framkommer och tidigare forskning. I kapitel 3 – *Metod* – framkommer datainsamlingsmetod, metodologi, genomförande, urval och databearbetning och etiskt övervägande. I kapitel 4 – *Resultat* – presenteras studiens resultat utifrån intervjuer och observationer. I kapitel 5 – *Diskussion och analys* – diskuteras och analyseras resultatet som framkommit för att följas upp av en slutsats, metoddiskussion då val av metod granskas. Studien avslutas med ett resonemang över fortsatt forskning och sedan synliggörs en referenslista.

2 Bakgrund

I detta kapitel finns avsnitten 2.1 *Definition* som innefattar 2.1.1 *Likvärdighet* och 2.1.2 *Läxor*. Sedan kommer 2.2 *Styrdokument* som efterföljs av avsnitten 2.2.1 *Historiskt perspektiv av läxan i Sverige* och 2.2.2 *Dagens läxa i Sverige*. Därefter kommer avsnittet 2.3 *Tidigare forskning* som omfattar 2.3.1 *Forskning om läxor*, 2.3.2 *Likvärdighet i skolan* och 2.3.3 *Läsutveckling*.

2.1 Definition

I detta avsnitt definieras begreppen 2.1.1 *likvärdighet* och 2.1.2 *läxor* som är begrepp som berör forskningsområdet.

2.1.1 Likvärdighet

Skolverket (2012) lyfter fram begreppet *likvärdighet* inom grundskolan. Begreppet *likvärdighet* kan enligt Skolverket (ibid) delas upp i tre aspekter, vilka är *lika tillgång till utbildning*, *lika kvalitet på utbildningen* och att *utbildningen ska vara kompenserande*. Aspekten *lika tillgång till utbildning* kan förklaras och stärkas med skollagen som menar på att:

Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag (1 kap, 8§ skollagen).

Lika kvalitet på utbildning kan även förklaras genom skollagen som påvisar att “utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas” (1 kap, 9§ skollagen). Den tredje aspekten *utbildning ska vara kompenserande* synliggörs även tydligt i skollagen som lyfter fram att:

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (kap 1, 4§ skollagen).

Sammanfattningsvis innebär likvärdighet att utbildningen ska vara behovsanpassad utifrån bland annat elevernas sociala hemförhållande, språkkunskaper, kön och eventuella funktionshinder.

2.1.2 Läxor

I nationalencyklopedins (NE, 2020-11-24) ordbok definieras begreppet *läxa* som en “... avgränsad skoluppgift för hemarbete särskilt om visst textstycke som skall läras in...” (ibid). Det finns ingen direkt definition specifikt till läsläxan men *läxa* exemplifieras som en hemuppgift som kan bestå av läsläsning (NE, 2020-11-24). Begreppet *hemuppgift* definieras som en skoluppgift som utförs

i hemmet och är synonym till begreppet *läxa* (ibid). Detta kommer vara studiens definition på begreppet läxa.

Skolverket (2014) påvisar att begreppet *läxa* är mer komplext. Trots att begreppet har ett antal tolkningar är den främsta definitionen "[...] uppgifter som läraren tilldelar eleverna att göra efter skoltidens slut" (Skolverket, 2014, s. 9). I och med att begreppet har olika definitioner beroende på sammanhang påpekar Skolverket (2014) att den egna skolan gemensamt framtar vilken betydelse som läxan ska ha i deras verksamhet.

2.2 Styrdokument

Skolverket (2011) lyfter likvärdighet genom att undervisningen ska anpassas till varje elevens förutsättningar och behov. "Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper." (Lgr11, 2011, s. 6)

Skollagen förelägger att utbildningen i alla skolor och fritidshem ska vara likvärdig. Normerna för likvärdighet finns i de nationella målen:

"En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov". (Lgr11 2011, s. 6)

Det finnas olika vägar att nå målen i skolan, skolans ansvar är att hjälpa de elever som har olika svårigheter att nå målen i utbildningen. Därav anledningen till att undervisningen aldrig kan formges lika för alla (Lgr11, 2011, s. 6). I skollagen formuleras denna aspekt på följande sätt. I kapitel 1kap. 9 § av skollagen (SFS, 2010:800) står det att "utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas".

Undervisningen inom ämnet svenska ska skapa förutsättning att utveckla elevernas kunskaper inom läsförståelse. Skolverket (2019) lyfter fram kunskapskraven för godtagbara kunskaper i läsförståelse i slutet av årskurs 1, vilket innefattar bland annat att "eleven ska kunna läsa meningar i enkla, bekanta och elevnära texter genom att använda ljudningsstrategi och helordsläsning på ett delvis fungerande sätt" (s. 263). Kunskapskraven för godtagbara kunskaper i läsförståelse i slutet

av årskurs 1 inom ämnet svenska är detsamma för elever som har svenska som andra språk i sin utbildning (Skolverket, 2019, s. 275).

2.2.1 Historisk aspekt av läxan i Sverige

Skolan styrs av rådande styrdokument som berör utbildningssektorn. Dessa styrdokument lever i symbios med samhället och har genom historien förändrats då nya tankar om kunskap framkommit. Dessa förändringar i styrdokumentet har även påverkat synen på läxan.

I *läroplanen för grundskolan 1962* (Lgr 62) framkommer det att hemuppgifter kan förekomma men att dessa ska användas sparsamt. Skolan ska helst undvika att ge läsuppgifter som hemarbete till de yngre barnen då de inte är helt läsmogna. Risken med att ge läsuppgifter för tidigt motiveras med att barnen lär sig utantill istället för att utveckla sin läsförmåga. Om hemuppgifter skulle förekomma var syftet att befästa kunskaper och färdigheter som eleverna tagit del av i skolan sedan tidigare. (Lgr, 1962)

Avsaknad av användandet av läxor förekommer även i *läroplanen för grundskolan 1969* (Lgr 69). Hemuppgifter ska i största möjliga utsträckning vara en frivillig del av skolarbetet för eleverna. Detta motiveras med att undervisningen förekommer i så pass stor utsträckning under veckodagarna så den tiden eleverna har hemma ska fokusera på återhämtning. (ibid)

I *läroplanen för grundskolan 1980* (Lgr 80) framkommer en förändrad syn på läxan. Hemuppgifter ses som en del av skolans arbetssätt, vilket har som syfte att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar. De hemuppgifter som ges till eleverna ska vara anpassade till elevernas egen förmåga. Om hemuppgifterna inte kan genomföras i hemmet ska skolan skapa möjlighet för eleverna att genomföra uppgifterna i skolan. Syftet för dessa hemuppgifter ligger i linje med *läroplanen för grundskolan 1962*, vilket var att repetera för att befästa kunskaper och färdigheter. (ibid)

Fram till *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994* (Lpo 94) lyfts hemuppgifter fram på olika sätt. Men i *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994* (Lpo 94) och även i dagens aktuella *läroplan för grundskolan 2011* (Lgr 11) nämns inget om hemläxa. Detta kan vara en effekt av att dessa styrdokument utformats mer för att ge lärare mer frihet och valbarhet i sin yrkesroll, vilket inte synliggjorts i de tidigare nämnda läroplanerna.

2.2.2 Dagens läxa i Sverige

Skolverket (2020-02-07) lyfter fram att det är frivilligt i dagens skola att avgöra om det ska förekomma läxor i verksamheten. Det finns inga lagar eller regler som uttrycker ett krav på läxor. Vem som avgör om det ska finnas läxor på skolan är upp till lärare och rektorer.

Användandet av läxor som en del av undervisningen kan vara svår att tillämpa på ett sätt som främjar elevernas inläring. Skolverket (2020-02-07) har utformat en checklista för läxor, vilket påvisar viktiga delar att ta hänsyn till vid applicering av hemuppgifter. Första punkten i denna checklista menar på att läxan måste innefatta ett *syfte*, vilket kan uppnås genom att förankras i den pågående undervisningen (ibid). För att göra läxan synlig och begriplig är det viktigt att förklara på ett sätt så samtliga elever är införstådda med hur och varför läxan ska genomföras. I och med att läxan är en hemuppgift är det även av vikt att ge läxan med rimlig framförhållning, vilket läraren bör ta hänsyn till då även eleverna ska få tid för avslappning på fritiden. Det är även viktigt att eleverna blir informerade om hur läxan kommer följas upp för att dels synliggöra syftet med läxan och dels låta eleverna testa sina kunskaper. (ibid)

Hur läxor kan tillämpas ytterligare som en del i undervisningen lyfter Skolverket (2014) fram genom sitt material *Läxor i praktiken: ett stödmaterial om läxor i skolan* (Skolverket, 2014). Syftet med detta stödmaterial är att ge lärare och rektorer ett underlag för att sedan diskutera hur skolan ska förbereda, utforma och följa upp läxarbetet (ibid).

Skolverket (2014) lyfter fram att det kan finnas olika syften vid tillämpning av läxor. Det huvudsakliga syftet med läxan är att *bidra till elevens kunskapsutveckling* men det kan även förekomma syften som involverar ramfaktorn tidsbrist och utveckling av elevens studievanor. Ytterligare ett syfte som kan kopplas till läxarbetet är att synliggöra skolarbetet för vårdnadshavare. Utöver dessa syften som kan kopplas till tillämpning av läxor förekommer ett flertal andra som bland annat att läxor kan bidra till bedömningsunderlag, möjlighet för eleverna att arbeta ikapp eller ta igen det som missats i undervisningen och repetera. Att tillämpa läxor med syfte att repetera undervisningsinnehållet handlar bland annat om att ge eleverna en mängdträning för att befästa kunskap som redan blivit förståeligt för eleverna i undervisningen. (ibid)

“Allt lärande stärks av att den som ska lära sig förstår meningen med det” (Skolverket, 2014, s. 17). Genom att skapa ett samspel mellan undervisning och läxor kan detta uppnås. Om läxan hänger ihop med den pågående undervisningen kan eleverna uppleva läxan som en mer meningsfull uppgift att genomföra (Skolverket, 2014). Samtidigt är det viktigt vid tillämpning av läxan att

strukturera upp hemuppgifter genom att förbereda, introducera läxan och uppföljning (ibid). När det gäller att förbereda läxan handlar det om att säkerställa att eleverna har utvecklat förståelse av läxans innehåll i undervisningen för att kunna lösa de uppgifter som utformats i hemuppgiften (ibid). Skolverket (2014) påpekar en aspekt av att lämna förståelseansvaret till eleven då alla elever inte har samma “[...] likvärdiga möjligheter att lösa en sådan uppgift” (s. 19).

2.3 Tidigare forskning

I detta avsnitt framkommer 2.3.1 *Forskning om läxor*, 2.3.2 *Likvärdighet i skolan*, 2.3.3 *Läsutveckling* och 2.3.4 *Läsutvecklingsmaterial*.

2.3.1 Forskning om läxor

Skolverket (2019-10-09) lyfter fram PIRLS som är förkortningen för Progress in International Reading Literacy Study. PIRLS är en internationell studie som fokuserar på att undersöka läsförmåga och attityder till läsning hos elever i årskurs 4. Denna studie utförs vart femte år för att synliggöra progression samtidigt som faktorer som skolan som organisation, undervisning, elevernas omständigheter och attityder inkluderas.

Den senaste undersökningen av PIRLS genomfördes 2016 och påvisade att läsförmågan hade förbättrats och att svenska elever befann sig över genomsnittet i EU- Och OECD – länderna. I och med att elevernas omständigheter inkluderas i studien kan även resultatet från studien 2016 påvisa att elever med gynnsam socioekonomisk bakgrund presterar bättre än eleverna med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund. Denna skillnad i prestation har sedan 2011 varit oförändrad. (Skolverket, 2019-10-09)

John Hattie (2013) resonerar kring hemuppgifter och dess effekt på elevernas kunskapsutveckling. Författaren påvisar att applicering av läxor för de mindre eleverna inte ger någon märkbar effekt på deras prestationer jämfört med äldre barn där det ger effekt av att tillämpa läxor. En av anledningarna till detta menar författaren är att de äldre barnen har utvecklat studiestrategier, har en högre grad av självdisciplin och har mindre risk att bli distraherade i sitt skolarbete (ibid).

Cooper (1989, s. 86) lyfter fram positiva och negativa delar för elever när skolan tillämpar läxor. Författaren menar att den största fördelen med att eleverna får hemuppgifter är att de får möjlighet att bibehålla och förstå läxinnehållet i längre utsträckning. Ytterligare positiva delar som tillkommer med läxan menar Cooper (1989, s. 86) är att eleverna utvecklar studieteknik, höjer

elevernas motivation till skolarbete och att synliggöra att lärandet kan förekomma även utanför klassrummet. Författaren menar även att det tillkommer icke akademiska fördelar vid läxarbetet, vilka är att eleverna får möjlighet att utveckla sin självständighet och ansvarstagande. Ytterligare en icke akademisk fördel som kan tillkomma är att vårdnadshavare involveras i skolarbetet och kan på så sätt motivera eleverna ännu mer till skolarbete (ibid).

Cooper (1989, s. 87) lyfter även fram de negativa delarna som kan tillkomma vid tillämpning av läxor. De negativa delarna kan yttra sig i att eleverna får en mättnadskänsla av skolarbete vilket i sin tur bidrar till att eleverna minskar motivationen till skolarbete. Det kan även bli problematiskt då vårdnadshavare ska försöka hjälpa men själva inte förstår hemuppgifterna eller förklarar felaktigt. Detta kan i sin tur bidra till bristande likvärdighet kopplat till läxan då eleverna inte har samma förutsättningar till stöd hemifrån. (ibid)

Cooper (1989, s. 90) resonerar vidare och menar att hemuppgifter bör förekomma men att de ska vara en blandning av obligatoriska och frivilliga läxor. Hemuppgifter till de yngre eleverna menar författaren ska ha som syfte att öka motivationen till skolarbete och utveckla eleverna personliga egenskaper. Författaren uppskattar att elever i årskurserna 1–3 ska ha en till tre läxor i veckan med en tidsram på 15 minuter åt gången (ibid).

2.3.2 Likvärdighet i läxan

Skolverket (2014) påvisar det sociala och kulturella perspektivet vid tillämpning av läxor i stödmaterialen *Läxor i praktiken: ett stödmaterial om läxor i skolan*. Stödmaterialen lyfter fram att likvärdigheten kan brista vid tillämpning av läxor i skolan. På en mikronivå kan läraren påverka likvärdigheten i form av att eleverna får likvärdiga förutsättningar att göra läxan. Dessa förutsättningar grundar sig i hur väl läraren förbereder, konstruerar och följer upp läxan i den undervisning eleverna får ta del av. Genom att förankra läxan i undervisningen kan likvärdigheten öka då samtliga elever arbetat och utvecklat förståelse för innehållet som krävs för att utföra läxan sedan självständigt. Det är även viktigt att klargöra vilka förväntningar läraren har på sina elever och hur läxan kommer följas upp. Om detta inte synliggörs för eleverna finns risk att eleverna lägger skulden på sig själva och börjar tvivla på sin egen förmåga. (ibid)

Skolverket (2014) påpekar tid och ansträngning som en ytterligare likvärdighetsfaktor vid tillämpning av läxor. Denna faktor bör läraren ta hänsyn till vid tillämpning av läxor som innefattar

läsning eller skrivning då de elever som har läs- och skrivsvårigheter kan se dessa uppgifter som övermäktiga (ibid).

2.3.3 Läsutveckling

Undervisningen i ämnet svenska under årskurserna 1–3 ska utveckla bland annat elevernas läsning och lässtrategier så eleverna använder dessa på ett fungerande sätt (Skolverket, 2020, s. 263). Eleverna ska även påvisa grundläggande läsförståelse genom att exempelvis kommentera och återge innehåll av den lästa texten. Dessa utvecklingsområden är kunskapskrav som Skolverket (2020, s. 263) lyfter fram kopplat till ämnet svenska. Läraren behöver i och med detta redan i årskurs 1 lägga grund för elevernas läsutveckling och ställer även krav på lärarens kompetens gällande läsning och läsundervisning.

En komponent som ligger till grund för god läsförmåga är att utveckla elevernas färdighet gällande avkodning. I materialet *Lära barn att läsa* av stiftelsen Legilexi (2018) framförs vilka komponenter som bygger upp en god läsförmåga. Dessa komponenter är avkodning och språkförståelse, vilka i sin tur byggs upp av färdigheter som bland annat är *fonologisk medvetenhet*, *alfabetisk avkodning* och *språkstruktur*.

Bild från Legilexi (2018)

Målet med läsning är att kunna ta till sig innehållet av texten samtidigt förstå vad texten vill förmedla. För att nå detta mål behöver den framtida läsaren lära sig den automatiserade delen av läsning, vilket är avkodning. (Legilexi, 2018).

Avkodning handlar om att kunna tolka tecken till ord. För att kunna automatisera avkodning krävs ett antal färdigheter, vilka är fonologisk medvetenhet, bokstavskunskap, alfabetisk avkodning och automatiserad avkodning. Den fonologiska medvetenheten innefattar en förståelse för att

ord består av ljud. Denna färdighet bygger till största del av språkets ljudmässiga sida och i andra hand som det skrivna. Därefter har vi bokstavskunskap som innefattar kunskapen om bokstävernas namn och deras olika ljud. Denna kunskap bygger på att koppla grafem och fonem. Vidare framkommer alfabetisk avkodning, vilket bygger vidare på bokstavskunskap men färdigheten är här att binda samman ljuden till ett samlat uttal. Avslutningsvis när tidigare nämnda färdigheter utvecklats kan läsaren avkoda alfabetiskt eller ortografiskt, vilket innebär att hen har färdighet att automatisera avkodning. Dessa färdigheter utvecklar eleverna under sin tid på lågstadiet men den automatiska avkodningen är vanligast förekommande i slutet av lågstadiet och början av mellanstadiet. (Legilexi, 2018).

Wolff (2017) konstaterar i och med resultatet från studierna i *IEA Reading Literacy study 1991 och 2001* att både ordavkodning och läsförståelse förstärker varandra och är komponenter för att läsningen ska komma igång. Författaren menar även att ordavkodning under de tidiga skolåren är grunden för att uppnå god läsförståelse. Förekommer svårigheter i elevernas förmåga till läsförståelse menar Wolff (2017) att detta inte behöver grunda sig i bristande kunskaper i ordavkodning. Det kan grunda sig i att innehållet i texterna eleverna tar del av är för enkla så förståelsen inte sätts på prov, vilket i sin tur inte utvecklar elevernas läsförmåga under de tidigare skolåren. (ibid)

Wolff (2017) påvisar en ordavkodningsmodell som består av fyra olika faser. Dessa faser är 1) *pseudoläsning*, 2) *logografisk visuell läsning*, 3) *alfabetisk-fonemisk läsning* och 4) *ortografisk-morfemisk läsning*. I första fasen *Pseudoläsning* har eleven upptäckt att skrift existerar, vilket synliggörs genom att eleven uppmärksammar ord i sin omgivning. Läsningen är i denna fas imiterad läsning, vilket innebär att eleven berättar utifrån bilder de sagor hen kan utantill. Läsningen är inte fokus i detta stadiet utan mer att skapa intresse för läsning. (ibid)

I andra fasen *logografisk-visuell läsning* har eleverna befast ordbilder som kamel eller fot. Men eleven har inte löst läskoden än, vilket innebär i detta stadiet att eleven identifierar ord utifrån detaljer som exempelvis M i kamel. Denna typ av läsning kommer eleven snart inse inte är gynnsam då det krävs mycket minneskapacitet för eleven att bibehålla denna typ av läsning. (Wolff, 2017)

När eleven blir medveten om de olika bokstäverna i alfabetet och har knäckt läskoden befinner sig eleven i fas tre *Alfabetiskt-fonemisk läsning*. I denna fas har eleven utvecklat förmågan att koppla fonem till grafem, vilket innebär att koppla ljud till bokstav. (Wolff, 2017)

I den sista fasen *ortografisk-morfemisk läsning* har eleven utvecklat förståelse gällande språkets minsta betydelsebärande enhet, vilket är morfem. Exempelvis är *fot* ett morfem, och morfemen *fot* och *boll* bildar *fotboll*. Denna fas är den mest avancerade fasen av de fyra faserna som ingår i ordavkodningsmodell då avkodningen blir helt automatiserad. (Wolff, 2017)

Dessa faser samverkar genom att både den *alfabetisk-fonemiska* och den *ortografiska-morfemiska läsningen* är grunden för en fullgod läsning. De utvecklas jämsides varandra även om den ortografiska strategin blir i slutändan den mer dominerande strategin för en god läsare. Om elever påvisar svårigheter med läsningen behöver svårigheterna inte grunda sig i bristande utveckling kopplat till faserna. Elevernas utveckling kan påverkas av faktorer som socioekonomiska bakgrunder och sociala förhållanden, vilket läraren bör ta hänsyn till då ingen elev uppvisar samma läsvårighet som en annan elev med liknande problem (Wolff, 2017).

Alatalo (2016) lyfter fram forskningens definition av läsflyt, vilket innebär att utveckla vissa förmågor och att få dessa att samverka. De förmågor som bidrar till läsflyt är *läsa med god hastighet* innebär att automatisera avkodningsförmågan, *god ordigenkänning* är att eleven kan läsa i den ortografisk-morfemiska fasen, *läsa med lämpligt prosodimönster*, vilket innebär att läsa med betoning, ljudläge och frasering. (ibid)

Alatalo (2016) påpekar att tiden i skolan inte räcker till för att eleverna ska få möjlighet att utveckla sin läsförmåga. Författaren påvisar genom studier att eleverna bör även läsa på fritiden, vilket skolan behöver så tidigt som möjligt lägga grund för så motivation och intresse till läsning finns hos eleverna. Frekvent läsning är en av två faktorerna som utvecklar förmågor som ordigenkänning, ordförråd, läsflyt och så vidare. Motivation till läsning är den andra faktorn för att utveckla dessa förmågor. Forskning har påvisat att motiverade elever tenderar att läsa mer än de elever som saknar motivation till läsning. Exempelvis framför Alatalo (2016) en finländsk forskning som visade att elever med upprepade misslyckanden kopplat till läsning bidrog till mindre motivation till läsning. Hur det negativa seendet på läsning kan ändras är att så tidigt som möjligt hjälpa och stötta elever att komma igång med läsningen. (ibid) Således krävs det av läraren att skapa förutsättning och möjlighet till sina elever för att de ska utveckla god läsförmåga. Alatalo (2016) menar dock att forskning visar att lärare ofta förlitar sig på att mängdträning uppfyller dessa kriterier. Tilliten på att eleverna själva genom mängdträning utvecklar god läsförmåga är felaktig och läraren bör vara medveten om sin roll till elevernas utveckling av läsförmågan. (ibid)

Alatalo (2016) lyfter fram att skolan idag använder sig i stor utsträckning av läsgrupper, vilket ofta delas upp beroende på hur långt eleverna har kommit i sin läsning. Exempelvis kan en grupp bestå av elever som fortfarande tränar på avkodning medan en annan grupp kan vara på en nivå då de tränar på läsflyt. Denna typ av indelning är vanligt enligt författaren men forskning påvisar att det har för- och nackdelar. Fördelen med att använda nivågrupper på likande sätt bidrar till bra självkänsla hos eleverna då det inte behöver hamna i situation där de jämför sig med varandra. Nackdelarna med denna typ av arbetssätt är att de elever som inte kommit lika långt i läsningen exponeras inte för andra typer av texter än de texter de själva arbetar med. Ytterligare nackdelar är att läsutvecklingen hos dessa elever inte synliggörs, vilket kan åstadkommas genom en blandad nivågrupp kopplat till läsförmåga. (ibid)

Webbtjänsten Lukimat (u.a) påpekar att det inte finns en enskild metod som är mest effektiv gällande träning av läsflyt. Det som avgör är läsningens mängdträning, vilket innebär att vi blir duktigare ju mer vi läser. Det är viktigt att motivationen finns då träningen sträcker sig långsiktigt och kräver mycket repetition. Det är även viktigt med vuxnas respons och stöd för att elevernas motivation ska hållas vid liv. Därför är det viktigt att skapa tillfällen till regelbundna högläsning tillfällen i skolan för eleverna och att de får uppmuntran till läsning hemma. (ibid)

Lukimat (u.a) påvisar att elever gynnas av att de får läsa i lugna situationer för att inte känna krav på att de måste prestera. Eleverna gynnas även genom att kombinera olika metoder inom läsningen då resultatet uppnås på bästa sätt. Exempelvis genom högläsning, parläsning, upprepad läsning, körläsning i klassen, en kvart om dagen osv. Genom att använda olika metoder stärks olika delar av läsningen, som korrekt avkodning, snabbhet och ge modeller för flytande läsning. Detta håller även elevernas motivation uppe genom att använda mångsidig träning då eleven orkar upprepa de olika övningarna då det sker genom ett varierat arbetssätt. (ibid)

Ett uppdrag från regeringen till vetenskapsrådet resulterade bland annat i en delrapport i och med SKOLFORSK-projektet skriven av Taube, Fredriksson och Olofsson (2015). Rapporten hade som syfte att ta reda på vilket vetenskapligt stöd som finns för att ta reda på hur barns läs- och skrivutveckling kan förbättras. (Taube, Fredriksson och Olofsson, 2015) Kartläggningen påvisade att genom pedagogiska insatser kan den fonologiska medvetenheten hos eleverna utvecklas, dock krävs det från läraren att besitta rätt kompetens och finna ett fungerande strukturerat förhållnings-sätt. Resultatet påvisade bland annat att stimulering av fonologisk medvetenhet har stor betydelse

för elever med hög risk för att få svårigheter med läsinlärningen. För att stimulera fonologisk medvetenhet behöver undervisningen vara explicit och systematisk för att ge en positiv effekt på elevernas läsutveckling.

Rapportresultatet från delrapporten (Taube et al., 2015) påvisade även att upprepad läsning av samma text kan förbättra elevernas läsning av nya texter. Upprepad läsning kan vara gynnsamt både för elever med som elever utan inlärningssvårigheter. För att denna typ av läsning ska vara så effektiv som möjligt krävs det att eleven har en vuxen som lyssnar på läsningen. Resultatet påvisade att det var tre gånger så effektivt med en vuxen lyssnare i jämförelse med en klasskamrat, vilket var i och med att den vuxne kan på ett annat sätt ge korrigerande återkopplingar till läsaren. Ytterligare faktorer som kan ge positiv effekt på elevernas läsinlärning var att sätta upp mål för läsningen, vilket skulle kunna vara att nå ett antal korrekt uttalade ord. (ibid)

Statens offentliga utredning (SOU 2018:57) framför faktumet att bara för att förmågan till läsning finns behöver det inte betyda att motivationen till läsningen finns. Att besitta läsmotivation är inget som enbart kan kopplas till elever som redan är läskunniga. Det är även en förutsättning för att lära sig att läsa. Utredningen lyfter fram den inre- och yttre motivationen som viktiga komponenter att skilja på när det gäller att utveckla elevernas läskompetens. Den inre motivationen beskrivs som en inre vilja att lära, vilket kan uppstå genom att läsa något som eleven är intresserad av. Medan den yttre motivationen kan uppstå i och med de krav och värden läraren formulerar till eleverna. Eleven läser således för att uppfylla lärarens förväntningar istället för sina egna. Det kan förekomma risker med den yttre motivationen, vilket är att eleverna tenderar att begränsa sin egen läsning. Den yttre motivationen kan kopplas till inlärningsstrategin ytinlärning, vilket skapar svårigheter att nå en djupinlärning som skulle kunna uppnås genom inre motivation. De två typerna av motivation bör dock samspela för att den yttre motivationen kan uppnå inre motivation. Faktorer som läraren kan tillämpa för att nå läsmotivation hos sina elever är bland annat elevnära litteratur, tid till läsning och diskussion kring det lästa. (SOU 2018:57)

Den yttre motivationen och dess risker med att eleverna vill uppfylla omgivningens förväntningar är något som även Elbro (2004) lyfter fram. Författaren påvisar att förväntningspressen skolan har gentemot elevernas hemsituation har en direkt koppling till elevernas läsutveckling. Den socioekonomiska faktorn har en stor betydelse om eleverna redan vid skolstart har påbörjat

sin läsinlärning eller inte. Detta bidrar till stora skillnader i kunskapsnivå hos eleverna då variationen i klassrummet gällande läsutvecklingen påverkas av elevernas hemsituation och vilka förväntningar eleverna har med sig hemifrån. (ibid)

2.3.4 Läsutvecklingsmaterial

Detta avsnitt lyfter fram aktuella material som har som syfte att utveckla elevernas läsförmåga. Material som framkommer i dessa avsnitt är *ABC-klubben* och *Beta-pedagogik*.

ABC-klubbens utgivare Natur & kulturläromedel (u.d) beskriver att materialet är uppbyggt på följande sätt ”en gedigen vetenskaplig grund, förankring i Lgr11, tydlig progression och stora möjligheter till individualisering...” (Natur & kulturläromedel, u.d). Skaparna bakom materialet är Mats Wänblad som skrivit berättelserna till materialet läseböcker bland annat serien *Den magiska kulan* för årskurs 1, Ingvar Lundberg som varit medförfattare till lärarhandledningen av materialet och Barbro Westlund har stöttat genom sin forskning av läsförståelsestrategier.

I lärarhandledningen *Den magiska kulan* (Sjölund, 2011) framkommer materialets fyra grundpelare som författarna menar är grunden till god läsutveckling. Dessa grundpelare är 1) fonologisk medvetenhet, 2) bokstaskunskap, 3) ordförråd och 4) intresse. Materialet består bland annat av läseböcker, arbetsböcker kopplat till läseböckerna och skrivuppgifter. Lärarhandledningen (Sjölund, 2011) kopplar även läromedlet till det då aktuella styrdokument från Skolverket 2011. Det framkommer att författarna anser att materialet bidrar till att utveckla elevernas lässtrategier för att förstå och tolka texter. Samtidigt anser författarna att materialet inte kan fullt ut bidra till att utveckla elevernas förmåga att se samband mellan ljud och bokstav. (Sjölund, 2011)

Boström (2006) presenterar stödmaterialet *Min sagoskatt* utgiven av Beta pedagogik. Författaren lyfter fram att materialet är lämpligt som hemuppgift likväl som skolarbete för att utveckla elevernas läsförmåga. Materialet består av lässagor som är uppdelade i sex olika svårighetsgrader, vilket innebär att den lägsta nivån är ljudenligt stavade ord och den svåraste består av svårare meningsuppbyggnader och längre ord.

Boström (2016) kopplar materialet till styrdokument från Skolverket (2011) och menar på att *Min sagoskatt* utgår från att uppfylla den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Författaren menar även att materialet bidrar till att utveckla elevernas tillit till sin egen förmåga genom att läsa texter som är utifrån deras nivå. (Boström, 2016)

3 Metod

I kapitel 3.1 – *Datainsamlingsmetod* – beskriver vi datainsamlingsmetod för att sedan övergå till avsnitt 3.2 – *Metodologi* – där vi motiverar val av datainsamlingsmetod. I kapitel 3.3 – *genomförande* – framkommer studiens genomförande av intervjuer och observationer, vilket delas upp i avsnitten; 3.3.1 *Urval* och 3.3.2 *Databearbetning*.

3.1 Val av metod

I denna studie har metoderna intervju och observation använts för att samla in data på två olika skolor. Genom att använda oss av personliga intervjuer skapas en djupare redogörelse med de fyra f-3 lärare vi intervjuar. Utifrån intervjuerna får vi ta del av de medverkande lärarnas erfarenheter, uppfattningar och åsikter. Användning av personliga intervjuer lyfter Denscombe (2018) fram som en fördel. Eftersom forskaren enbart har en person att fokusera på lyfter författaren fram att personliga intervjuer är lättare att granska. Personliga intervjuer synliggör informantens synpunkter på det aktuella forskningsområdet och deras personliga uppfattningar (ibid). Författaren framför även nackdelar med användandet av personliga intervjuer. Det som kan vara tillgängligt för forskaren så som antalet synpunkter och åsikter kan begränsas genom personliga intervjuer (Denscombe, 2018). För att inte begränsa antalet synpunkter och åsikter har vi valt att använda oss av fler informanter i denna undersökning.

Valet av observationer ger möjligheten till en djupare uppfattning av informantens praktiska tillämpningar. Något informanten tenderar att undvika att lyfta fram under intervjun kan belysas i observationen och ge en tydligare inblick i verkligheten (Denscombe, 2018). Genom detta har vi valt att använda även observationer för att stärka intervjutillfället med informanterna. Observationerna skapar underlag för att sedan kunna diskuteras och reflekteras av informanterna under intervjutillfället. I och med detta är intervju den primära metoden och observationen den sekundära metoden.

Denscombe (2018) menar att nackdelar med observationer kan vara att observationstillfället blir psykiskt påfrestande för informanten, vilket kan påverka metoden. Informanten kan påverkas på olika sätt genom att bidra till att hen agerar på ett sätt som hen antar önskas.

Validiteten i denna studie stärks genom användandet av både personliga intervjuer och observationer. Denscombe (2018) lyfter att användande av bara intervjuer tenderar att frångå verklig-

heten, detta för att den insamlade data enbart baseras på en enskild individ. Samtidigt kan användandet av bara observationer skapa en missvisande empiri. Observationer kan exempelvis påverkas av forskarens sinnesstämning, vilket kan omedvetet filtrera hans minne av observationen. Forskaren kan bidra till negativitet genom sin delaktighet och Descombe (2018) skriver att detta påvisar risker genom perception och minne.

Individens interaktion med omgivningen synliggörs genom observationer och personliga intervjuer. Detta är något som framkommer i sociokulturella teorin (Vygotsky, 1978). Den data som genereras av intervjuerna kan förtydligas med hjälp av det sociokulturella teorins (Vygotsky, 1978) förklaringar på samspelets inverkan.

Datainsamlingsmetoder som ligger till grund för denna undersökning är observation och intervju. Observationerna genomfördes med filmning av praktiserande f-3 lärare i sin undervisning av årskurs 1 elever. Efter att observation genomförts skedde personlig intervju med lärare som tidigare blivit observerad. Genom att kombinera dessa datainsamlingsmetoder kan vi ställa kopplade frågor till upplevda observationer. Genom att kombinera observationer och intervjuer kan vi dra nytta av att koppla funderingar från observationen till intervjun. Vi har valt att intervjua och observera fyra lärare i årskurs 1 från två olika skolor för att få en så tydlig bild som möjligt över likvärdigheten gällande läsläxan mellan fyra olika klasser.

3.2. Urval

De informanter som medverkat är samtliga verksamma behöriga lärare inom en kommun i mellersta Sverige. På grund av den rådande situationen gällande covid-19 har informationsbrev skickats ut till de skolor där vi har vår verksamhetsförlagda utbildning. Informanterna som valdes ut är verksamma lärare som arbetar i årskurs 1 på skolorna. Genom rådande situation kan studiens resultat påverkats på grund av begränsning av informanter. Därav har valet av observationer och intervjuer varit till nytta då det ger oss mer information att använda i denna studie.

3.2.1 Genomförande

Observationerna har filmats under dess genomförande i fyra klassrum i årskurs 1. De lektioner som filmats har varit i helklass. Då vi fokuserar på lärarens genomförande är det hen som varit fokus under filmningen. Tiden av inspelningen varierade beroende på den verksamma lärarens

upplägg och genomförande. Tillfället då observation genomfördes var under presentation och arbete kring läsläxan. Observationerna genomfördes i anslutning till intervjutillfälle för att stärka och skapa möjlighet att utveckla och ställa frågor kopplat till lärarens praktiska arbete.

Personliga intervjuer genomfördes efter observationstillfällena. Eftersom observationer kan framtida funderingar gällande strategier och rådande klassrumsklimat genomförde intervjuerna på ett semistrukturerat sätt. Intervjuerna har utförts under ca 15 minuter med fyra f-3 lärare. Samtliga intervjuer spelades in och antecknades.

Alla observationer utfördes som tidigare nämnts i fyra årskurs 1 klassrum. Samtliga observationer följdes med personlig intervju med frågor som tagits fram innan observationstillfällena och under dessa tillfällen. Alla intervjuer grundade sig i samma frågor men intervjuerna kunde variera med frågor beroende på vad som uppkom under observationen.

3.3 Etiskt övervägande

Utifrån forskningsetiken är det viktigt att beakta och skydda informanterna och samtliga involverade inom den aktuella forskningen. Vad får informanterna för information och hur tilldelas informationen? Hur väljs de medverkande informanterna ut? Det är viktigt att de informanter som deltar blir informerade om huruvida undersökningen kan påverka dem och hur denna studie kommer publiceras efter genomförande. Deltagarnas integritet ska skyddas. (Tivenius, 2015)

Vetenskapsrådet (2017) belyser olika forskningsetiska kodexar, dessa ska fungera som ett skydd mot den egna individen. Kodexar är en samling av regler som ska hjälpa forskaren att utföra etiskt korrekt forskning gentemot informanten.

Det tre grunder som finns som utformning av forskning är *före genomförande*, *under genomförande*, *efter genomförande*. *För genomförande* handlar om samtycke och information, vilket har genomförts genom informationsbrev till de medverka informanterna. *Under genomförande* bör risker och designfrågor undvikas. *Efter genomförande* handlar om publicering och förvaring av material. Då filmning och inspelning av datainsamlingen har ägt rum är informanterna informerade om att materialet raderats efter användning. Dessa kodexar bidrar till av dess användning genom ökad medvetenhet hos informanten likväl som för forskaren. (Vetenskapsrådet, 2017)

3.4 Databearbetning

Studien har genomförts utifrån ett kvalitativt perspektiv, vilket menas med att syftet med denna studie är att få en djupare förståelse över synsätt och tankar som orsakas av individens handlingar, formuleringar och beslutsfattande. Genom detta kvalitativa perspektiv har studiens databearbetning synliggjort fem kategorier. Kategorierna har framtagits genom begrepp som framkommit under observationer och intervjuer. Dessa begrepp har kommit fram upprepade gånger genom transkribering och filmning, vilket har synliggjort en röd tråd i denna studie. Exempelvis kategorin *Utformning av läsläxan* genererades av de återkommande materialen som samtliga informanter använde sig av och den gemensamma syn på materialet som lärarna uttryckte och påvisade i praktiken. Kategorin *Arbetsätt* utvecklades genom att samtliga informanter använde ett specifikt material som grund vid tillämpning av läsläxan men hur lärarna arbetade med detta material varierade. Därav tillkom kategorin *Arbetsätt* av begrepp som *högläsning* och *parläsning*, exempelvis framträdde begreppet *högläsning* på följande sätt i och med intervju ”Vi har bara gått igenom kapitlet med högläsning och inget mer” L1. Samtliga kategorier har således utvecklats utifrån likheter och skillnader som synliggjorts genom begrepp som framkommit i och med datainsamlingen.

Observationerna har bearbetats genom att strukturera upp utifrån observationsmallen vad som påvisats under besök hos verksam lärare i årskurs 1, vilket tillsammans med transkriberingen av intervjuerna påvisat ett mönster mellan informanterna. De kategorier som genererats i och med denna databearbetning är således:

- a. Utformning av läsläxan
- b. Arbetsätt
- c. Synliggöra läsutveckling
- d. Syftet med läsläxan
- e. Likvärdighet

Kategorierna skapar möjlighet till överblick av det insamlade materialet och kan på så sätt underlätta sorteringen av den datamängd som framkommit i denna studie.

4 Resultat

Detta kapitel innefattar avsnitten 4.1-*Resultatkategorier* - där vi lyfter fram de fem kategorierna som är studiens empiri. Avslutningsvis i detta kapitel finns avsnitt 4.2 - *Sammanfattning av resultat*.

4.1 Resultatkategorier

Kategorierna som genererats av datainsamlingen är; Utformning av läsläxan, arbetssätt, synliggöra läsutveckling, syfte med läsläxan och likvärdighet.

4.1.1 Utformning av läsläxan

Samtliga lärare använder läromedlet *ABC-klubben* som i årskurs 1 heter *Den magiska kulan* som läsläxan. Majoriteten av lärarna är nöjda med materialet som sedan innan funnits på skolan. Materialet är uppbyggt på tre nivåer, vilket lärarna ser som positivt men samtliga efterfrågar fler nivåer kopplat till materialet. L3 uttrycker detta på följande sätt:

Materialet är bra i stort. Det finns tre olika nivåer men jag skulle önska en ännu lägre nivå där eleverna ska ljuda ihop orden för att träna upp läsningen. Fyra nivåer skulle inte vara fel. Tycker exempelvis att det skulle kunna finnas bara versaler och ljuda ihop dem. (L3)

I och med att lärarna saknar fler nivåer av läromedlet *ABC-klubben* har samtliga lärare lagt till material från bland annat Beta pedagogik. De elever som tilldelas detta material menar lärarna befinner sig på en läsnivå där *ABC-klubben* blir för svår. Samtidigt har lärarna valt att behålla *ABC-klubben* för samtliga elever då detta material är grunden för läsläxan. Detta har L4 formulerat på följande sätt:

Vi har lagt till ett annat material för elever som behöver någonting enklare men samtidigt roligt för att motivera läslusten. Materialet är från Beta pedagogik och är som småböcker eleverna får vika till en bok som består av fyra sidor. Materialet har små och stora bokstäver och tillhörande bild som eleverna kan färglägga. Här kan man ju välja att plocka bort magiska kulan men vi har ändå inte gjort det för att vi känner att barnen själva vill vara med i det här. (L4)

Ytterligare material som framkommer är att hälften av lärarna använder sig av ett material från Liber som heter *Läsbok 1* och utgår från 7-stegsmodellen. Detta material får de elever som har

bristande bokstavskunskaper och behöver träna extra på fonem och bokstavsljudning. Samma princip och syfte använder de övriga lärarna men med ett annat material som Alfamax utformat utifrån PILEN- modellen. Materialet med 7-stegsmodellen uttrycker L2 på följande sätt:

Materialet som utgår från 7-stegsmodellen har vi fått av specialläraren på skolan som genomfört bedömningsstödet i svenska och uppmärksammat elever som inte kan fler bokstäver än sju bokstäver. (L2)

4.1.2 Arbetssätt

Vid lektion som berör läsläxan använder samtliga lärare högläsning av kapitel utifrån materialet ABC-klubben. Helklassdiskussioner och gemensamt arbete förekommer hos samtliga lärare men i olika format. Två av fyra lärare har upplägget att först diskutera frågorna kopplat till veckans kapitel i läsläxan, vilket sker i helklass. Därefter har läraren högläsning av det nya kapitlet som ska vara nästkommande läsläxa. Dock poängterar dessa två lärare att upplägget kan variera beroende på tid och läsläxan kan då bestå av en till två lektionstillfällen. L4 formulerar sig på följande sätt:

Vi har uppmärksammat att de elever som har det så pass svårt med läsningen är en stor grupp, vilket gör att vi inte hinner hjälpa alla dessa elever på en lektion. Istället har vi då planerat in ett extra tillfälle för att kunna genomföra läsläxan på bästa sätt. (L4)

En av fyra lärare har upplägget att bygga meningar gemensamt i helklass med eleverna. Dessa meningar kommer från ABC-klubbens lägsta nivå på läsbok, vilket läraren menar är för att elever som har det extra svårt med läsningen ska få möjlighet att vara med. Läraren diskuterar meningsuppbyggnad och synliggör stor bokstav i början och att avsluta meningar med punkt. L1 uttrycker sig på följande sätt:

Tidigare har vi inte hunnit gå igenom på samma sätt. Vi har bara gått igenom kapitlet med högläsning och inget mer. Jag har inte känt mig bekväm i det upplägget och nu har vi testat det nya två gånger och det verkar fungera bra. (L1)

En lärare har upplägget att först prata i helklass om veckans läsläxa för att sedan högläsa det nya kapitlet. Under högläsningen stannar läraren upp för att prata om specifika begrepp som kan vara

svåra att förstå för en del elever. Läraren poängterar dock att upplägget varierar vecka för vecka beroende på tidsfaktorn. L2 yttrar sig på följande vis:

Läser alltid nytt kapitel högt. Läser med inlevelse och kroppsspråk. Sen gör jag nog lite olika men stannar upp i texten för att prata om vissa ord med eleverna som kan vara lite svåra. Ibland gör jag lite mer engagerat än andra. Det är lite tidsbrist. (L2)

4.1.3 Synliggöra läsutveckling

Hur lärarna väljer att synliggöra elevernas läsutveckling skiljer sig åt till en viss del. Tre av fyra lärare följer upp läsningen genom att lyssna på elevernas högläsning. Detta sker på olika sätt, exempelvis använder sig vissa lärare sig av läsgrupper, parläsning eller enskild läsning. L4 uttrycker sig på följande sätt:

Vi har gjort lite olika alltså först hade vi mer fasta basgrupper men det var så många som hade det svårt så basgruppen med dem som kan läsa minst är så pass stor så det blev svårt att hinna med. Därför ändra vi om. Nu har vi en större del av barnen kvar i klassrummet och tar ut en och en eller två och två för att hinna höra alla läsa. De redovisar alltid genom att läsa för någon vuxen. (L4)

Läsgrupper konstruerar en lärare utifrån elevernas läsnivå, vilket läraren skapar utifrån vilken bok som eleverna har av materialet från ABC-klubben. Dessa grupper tilldelas en vuxen i den mån det finns personal. Vid tillfällen då det är personalbrist går läraren själv runt i grupperna och lyssnar på elevernas högläsning. ”Redovisar i läsgrupper. Jag försöker lyssna på alla oavsett hur mycket eleven hinner läsa” (L1).

En av fyra lärare uttrycker ramfaktorn tid som en bristvara. Läraren menar att tiden inte finns för att hinna höra alla elever läsa i läsläxan. Läraren poängterar att det finns en vilja att läsa med barnen. L2 motiverar sina tankar på följande sätt:

Skulle vilja läsa med barnen mer för det hinner jag inte tyvärr. Att lyssna på deras läsläxa blir en sak som får lägga sig åt sidan och förlita sig på att föräldrarna hjälper till hemma. (L2)

4.1.4 Syftet med läsläxan

Samtliga lärare är överens om att mängdträning är det främsta syftet vid tillämpning av läsläxan. Lärarna menar på att tiden i skolan inte räcker till för att skapa en läsvana hos eleverna, vilket även bör ske utanför skolan. Mängdträningens menar lärarna skapar möjlighet för eleverna att utveckla läsvana, motivation till läsning och läsflyt. L4 resonerar på följande sätt:

Det räcker inte och bara läsa lite grann i skolan för att bli en bra läsare du måste öva mer, tiden räcker inte till som man har i skolan för att du ska läsa bra du måste läsa mycket hemma du måste öva mycket. (L4)

Två av fyra lärare använder sig av läsloggar där de dokumenterar elevernas läsning efter varje vecka. Dessa läsloggar menar lärarna är till för att synliggöra eleverna läsutveckling och se vilka elever läraren bör prioritera gällande lästräning ”läslogg är till för att se vilka jag läst med och vilka jag behöver prioritera till nästa tillfälle. Prioriterar de svaga eleverna.” (L3). Lärarna skriver även kommentarer i elevens fysiska läxbok som de tar hem för att vårdnadshavare och elever ska få ta del av och insyn i elevens prestation och läsutveckling.

En av fyra lärare uppmärksammar sin personliga inställning gällande läsläxan. Läraren anser att det är för tidigt att börja vid skolstart av årskurs 1 då vissa elever inte behärskar alla bokstäver. Detta motiverar L3 på följande sätt:

Jag är lite emot att börja med läsläxan så tidigt på grund av att alla elever inte kan alla bokstäver. Ska inte vara läxa för läxans skull. Det ska vara läxa för att repetera. (L3)

4.1.5 Likvärdighet

Samtliga lärare är överens om att likvärdighet ska finnas på skolan. Däremot har lärarna olika föreställningar om vad likvärdighet egentligen innebär. En lärare uttrycker att begreppet *likvärdighet* är svår att förklara. Läraren yttrar att ”samtidigt som det ska vara individanpassat ska det ändå vara en likvärdighet” (L1). Läraren följer upp sitt resonemang och påpekar att:

Alla ska få rätt till deras egen nivå och få det dem behöver. Oavsett vem man är ska man få samma undervisning men samtidigt ska det individanpassas. Det är klurigt. Det finns där hela

tiden men det är svårt att sätta fingret på det. Med erfarenhet sitter det i ryggen och man kanske inte reflekterar över det. (L1)

En annan lärare menar att likvärdigheten uppstår vid lärarnas samarbete med varandra. Med en grundlig planering över ämnesområden skapar likvärdighet för eleverna. L2 uttrycker sig på följande sätt:

Planering är A och O. Lärare som arbetar i parallellklasser sitter tillsammans och tar fram en planering, arbetssätt och material det i sig skapar likvärdighet. Att bara delge varandra material försvinner viktiga delar som syfte och mål, vilket gör att likvärdigheten blir bristande. Gemensam planering är guld värd. (L2)

En lärare vill skapa likvärdighet genom att tillämpa kompensatoriska hjälpmedel men samtidigt anpassa uppgifter för alla elever. Även denna lärare menar på att en bra planering skapar förutsättning för att åstadkomma likvärdighet.

En lärare uttrycker att likvärdighet handlar om att alla på skolan ska få samma chans till lärande, vilket menas med att alla ska få rätt hjälp och stöd de behöver. Detta kan åstadkommas genom att anpassa material, annat läromedel eller digitala verktyg. All extra anpassning är till för att eleverna ska kunna ta till sig den kunskap de behöver. L4 resonerar även kring likvärdigheten gällande läsläxan:

Ett exempel är att anpassa läsläxor och eget arbetsschema som passar just de barnen. Alla barn ska ha en bra och trygg skolgång oavsett skolgång, familjeförhållanden och ta till sig ny kunskap. Det kan handla om att inte skicka hem läxor till en viss elev om inte familjen har förmågan att hjälpa barnet och då istället se till att eleven får hjälp i skolan på eftermiddagarna. (L4)

4.2 Sammanfattning av resultat

Resultatet synliggör gemensamma tankar gällande läsläxan men ingen människa är den andre lik vilket även framkommer i resultatet. Samtliga lärare använder sig av *ABC-klubben* när de tillämpar läsläxan. Beta pedagogik är även ett material som samtliga använder sig av då alla lärare är eniga om att *ABC-klubben* har för få nivåer i sitt läromedel. För de elever som inte kommit långt i läsutvecklingen tillämpas olika läromedel, vilka är Almafax och läsbok 1.

Hur lärarna arbetar med dessa läromedel skiljer sig till viss del. Alla lärare använder sig av högläsning och helklassdiskussion. Det som skiljer dem åt är tidsåtgången lärarna planerar för att eleverna ska arbeta med läsläxan.

Tidsaspekten påverkar även hur lärarna synliggör elevernas läsutveckling. Majoriteten av lärarna avsätter tid för att lyssna på elevernas läsning genom exempelvis parläsning, enskild läsning eller gruppläsning. Samtidigt uttrycker en lärare att tiden inte räcker till för att lyssna på alla elevers läsning.

Samtliga lärare är överens om att syftet med läsläxan är mängdträning, vilket möjliggör läsflyt, motivation till läsning och att utveckla elevernas läsvana enligt lärarna. Syftet med läsläxan kan dock brista menar en lärare som uttrycker att läsläxan kan vara för svår för eleverna i början av årskurs 1.

Avslutningsvis är alla lärare överens om att likvärdighet ska finnas på skolan. Det förekommer dock delade meningar om vad likvärdighet egentligen innebär, vilket en lärare även uttrycker då hen påpekar att begreppet är svårt att definiera. Majoriteten av lärarna menar att likvärdighet och individanpassning hör ihop, vilket framförs på olika sätt.

5. Diskussion och Analys

Detta kapitel 5 *Diskussion och Analys* tas följande upp. I avsnitt 5.1 diskuteras resultatet kopplat till tidigare forskning. I avsnitt 5.1.1 lyfts slutsatsen fram utifrån resultatdiskussionen och studiens forskningsfrågor. Avsnitt 5.2 diskuteras val av metod och dess för- och nackdelar. Avslutningsvis kommer avsnitt 5.3 som lyfter fram fortsatt forskning inom området.

5.1 Resultatdiskussion

I och med denna studie vill vi undersöka likvärdigheten i och med användandet av läsläxan för att öka elevernas läsinlärning. Genom att observera och intervjua fyra verksamma lärare i årskurs 1 har vi fått inblick i hur arbetet gällande tillämpning av läsläxan kan se ut i dagens skola. Vi har även studerat om denna tillämpning av läsläxan är likvärdig eller inte.

Resultatet påvisar att det är en gemensam syn på vad läsläxans syftar till, vilket är mängdträning. Lärarna menar att mängdträning skapar möjlighet för samtliga elever att utveckla läsvana, motivation och läsflyt. Detta ligger i linje med vad Alatalo (2016) lyfter fram gällande läsflyt och motivation till läsning. Undervisningstiden menar författaren inte räcker till i den utsträckning som

lästräningen behöver. Alatalo (2016) menar därefter att läsningen bör eleverna även göra på sin fritid för att utveckla sin läsförmåga. Resultatet påvisar att tidsbrist är en ramfaktor och anledning till varför läsläxan har tillämpats av lärarna. Resonemanget från två av dessa lärare uttrycks på följande sätt:

Skulle vilja läsa med barnen mer för det hinner jag inte tyvärr. Att lyssna på deras läsläxa blir en sak som får lägga sig åt sidan och förlita sig på att föräldrarna hjälper till hemma. (L2)

Det räcker inte att bara läsa lite grann i skolan för att bli en bra läsare du måste öva mer, tiden räcker inte till som man har i skolan för att du ska läsa bra du måste läsa mycket hemma du måste öva mycket. (L4)

Både L2 och L4 är eniga om att tidsbrist finns och därför måste eleverna även lästräna hemma. L2 uttrycker samtidigt att hen måste förlita sig på att stödet hemifrån finns för samtliga elever då hen själv inte hinner läsa med eleverna.

Mängdträning har sina för- och nackdelar om läraren enbart förlitar sig på att arbetssättet har som syfte att utveckla elevernas läsförmåga. Vi anser att lägga ansvaret på elever redan i årskurs 1 gällande sin egen läsinläring genom läsläxan skapar brister i likvärdigheten mellan eleverna. Detta resonemang kan vi stärka genom Hatties (2013) påvisning gällande tillämpning av läxa hos de yngre eleverna. Författaren menar att yngre elever inte utvecklat verktyg för att ta tillvara på de kunskaper som läxan ämnar utveckla hos eleverna. Detta resonemang förekom även i *läroplanen för grundskolan 1962* (lgr62) då läxan skulle undvikas i de lägre åldrarna för att eleverna var inte läsmogna och läxan kunde då göra mer skada än nytta.

Faktorer som kan påverka att eleverna får olika upplevelser och förutsättningar kopplat till läsläxan kan grunda sig i socioekonomiska bakgrunder, migrationsbakgrunder eller hemförhållanden. Alm (2014-12-27) debatterar gällande detta och menar att elever inte har samma förutsättningar att genomföra och tillgodose det innehåll läxan ämnar utveckla kunskapsmässigt. Denna problematik är även synligt på myndighetsnivå då Skolverket (2014) lyft fram ett stödmaterial till lärare ämnat att stötta lärarna vid tillämpning av läxor för att åstadkomma bland annat en så likvärdig läxa som möjligt. Dessa faktorer är problematiska och påverkar läxan negativt, varför tillämpas då läxan fortfarande? Cooper (1989) resonerar att läxan kan skapa problematik då vårdnadshavare kan ha svårigheter att hjälpa barnen eller förklarar innehållet felaktigt, vilket i sin tur

skapar olika förutsättningar till stöd hemifrån. Detta är även något Elbro (2004) påvisar i samband med skolans förväntningspress gentemot hemmet. Den socioekonomiska faktorn har betydelse enligt författaren gällande var i läsutvecklingen barnet befinner sig i när hen börjar skolan. Detta skapar skillnader i kunskapsnivåer hos eleverna vilket läraren bör vara medveten om. För att återkoppla detta till tillämpning av läxan är det viktigt att läraren besitter kompetens för att läxan ska kunna tillgodose samtliga elever oavsett bakgrund. Wolf (2017) belyser en viktig del i detta och menar att lässvårigheter ska synliggöras och stöttas på individnivå och inte gruppnivå. Detta menas med att två elever med liknande svårigheter kopplat till läsning behöver inte betyda att de behöver samma anpassning för att utvecklas.

Att synliggöra individens utveckling och personliga stöttning påvisar resultatet genom att lärarna använder mer än ett material vid tillämpning av läsläxan. De elever som inte kommit lika långt i läsningen blir tilldelade material från exempelvis Betapedagogik, PILEN eller 7-stegsmodellen. ABC-klubben används som grund för läsläxan hos samtliga lärare men samtidigt yttrar sig lärarna om att detta material har för få nivåer för att tillgodose alla elever, vilket medför att lärarna lagt till ytterligare material. Författarna till ABC-klubben är medvetna om att materialet inte kan tillgodose alla elevers behov, vilket bland annat är att utveckla elevernas förmåga att koppla fonem till grafem (Sjölund, 2011). I och med detta anser vi att lärarna kan besitta en förståelse för läsutvecklingen. I Wolff (2017) resonemang lyfts *alfabetisk-fonemisk läsning* fram som en av fyra faser i elevernas progression. Utifrån dessa material som betapedagogik, PILEN och 7-stegsmodellen kan vi se att dessa elever behöver ytterligare träning i att koppla fonem till grafem. Vilket inte kan tränas på samma nivå som i lägsta nivån i materialet ABC-klubben och detta har samtliga lärare en förståelse för. Genom val av material som resultatet påvisar finns tendens till likvärdighet hos samtliga lärare.

Ytterligare ett steg närmare likvärdighet vid tillämpning av läsläxan är att synliggöra läsutvecklingen för eleverna och läraren. Hur detta genomförs varierar beroende på ansvarig lärare. Resultatet visar att tre av fyra lärare följer upp läsningen genom att lyssna på elevernas läsning, vilket sker antingen i läsgrupper, parläsning eller enskild läsning. Skolverket (2014) betonar att uppföljning är en viktig del då tillämpningen av läxor ska bli så likvärdig som möjligt. Genom att följa upp läsläxan synliggörs läsutvecklingen för eleverna och läraren får inblick i hur hen kan tillgodose elevens behov och förutsättningar. Resultatet visar att lärarna främst arbetar med läsgrupper, vilket delas in utifrån elevernas läsnivå. Syftet med läsgrupperna är främst att hinna lyssna

på elevernas läsning. Detta arbetssätt lyfter Alatalo (2016) fram med både för- och nackdelar. Fördelarna med nivågrupperade läsgrupper är att elevernas självkänsla bevaras då de inte får samma möjlighet att jämföra sig med en klasskamrat som kommit längre i läsutvecklingen. Men samtidigt fräntas möjligheten för elever som har svårigheter med läsningen att exponeras till andra texter och se nytta med att träna läsningen. Resultatet påvisar således att tre av fyra lärare försöker ha en likvärdighet i och med uppföljning av läsläxan. Dock förekommer brister då läsgrupperna är nivågrupperade, vilket fräntar eleverna förutsättningen att utvecklas ytterligare i sin läsförmåga. Samtidigt är det en av fyra lärare som inte följer upp läsningen alls, vilket skapar brist i likvärdigheten även på klassnivå då det handlar om vilken lärare eleven har. Taube m.fl. (2015) lyfter fram vikten av uppföljning av elevernas läsning och att detta bör göras tillsammans med en vuxen för att ge effekt på elevens läsutveckling. Genom att ha en vuxen närvarande vid läsning kan elevens motivation stärkas, vilket Statens offentliga utredning (SOU 2018:57) belyser. Utredningen påvisar att yttre och inre motivation spelar roll vid läsutveckling. Elevernas läsutveckling får mest effekt av att tillämpa texter hen anser intressanta och får möjlighet att diskutera om. Detta påvisar att en engagerad lärare skapar möjlighet att utveckla motiverade och engagerade elever.

5.1.1 Slutsats och forskningsfrågor

Utifrån resultatdiskussionen kan vi dra slutsatsen att alla strävar efter likvärdighet men tidsbristen är den största faktorn som skapar svårighet att uppnå detta. Ramfaktorn tidsbrist bidrar till att lärare prioriterar olika vilket påverkar tillämpningen av läsläxan vilket i sin tur påverkar elevernas läsutveckling. Trots att samtliga lärare använder sig av samma material som grund vid läsläxans arbete varierar strukturen på hur lärarna förbereder, konstruerar och följer upp läsläxan. Resultatet påvisar således att likvärdigheten uppnås till viss del inom samma skola men inte mellan skolor inom samma kommun. Utifrån de lärare som bidragit till studiens data kan vi se att likvärdigheten kanske aldrig kommer uppfyllas på individnivå men kan åstadkommas på gruppnivå.

Vilka svar kan detta då ge oss gällande studiens forskningsfrågor? Som lyder på följande sätt:

- a. Vilken uppfattning har fyra årskurs 1 lärare av begreppet likvärdighet?
- b. Hur arbetar årskurs 1 lärare för att åstadkomma en likvärdig läsinläring genom läsläxan?

Uppfattningen om begreppet *likvärdighet* är att samtliga lärare i denna studie är överens om att det ska individanpassas för att skapa likvärdighet i skolan. Hur lärarna sedan arbetar för att nå denna

likvärdighet vid tillämpning av läsläxan för att utveckla läsinlärning varierar beroende på lärare. Resultatet synliggör både likheter och skillnader i lärarnas praktiska arbete vid läsläxan. Material som ABC-klubben och Betapedagogik används hos samtliga lärare men hur detta material tillämpas är olika beroende på skola. ABC-klubben är basmaterialet för samtliga lärare vid tillämpning av läsläxan. När detta material inte tillgodoser de elever som har svårigheter med läsningen används material som Betapedagogik, PILEN och 7-stegsmodellen. Dessa material tillämpas för att skapa en så likvärdig läsinlärning genom läsläxan som möjligt för samtliga elever. Trots detta brister likvärdigheten ändå genom att anpassningarna tillämpas på gruppnivå och inte individnivå. Lässvårigheter och inlärning är individuellt och ingen människa utvecklas i samma takt eller på samma sätt, vilket är läraryrkets utmaning.

5.2 Metoddiskussion

Insamlingsmetoderna som vi i denna studie använt oss av är observationer och intervjuer av fyra verksamma f-3 lärare. Genom dessa insamlingsmetoder har vi fått inblick i hur läsläxan genomförs och hur likvärdig den är för eleverna. Intervjuerna har synliggjort hur lärare idag resonerar och arbetar med läsläxan. Observationerna har påvisat hur lärarna i praktiken arbetar och givit oss möjlighet att diskutera deras val av arbetssätt. Metoderna har genom detta bidragit till inblick i praktik och teori.

Det vi skulle önskat till denna studie är fler lärare att observera och intervjua. Antalet till denna studie blev fyra lärare i årskurs 1. På grund av rådande pandemi med covid-19 finns restriktioner som måste följas, vilket bland annat är maxantal på besökare. Vissa skolor har dessutom bestämt att helt utesluta besökare för att skydda verksamheten mot eventuell smittspridning. Vi hade turen och möjligheten att träffa fyra lärare som vi kunde observera och intervjua på plats. Hade studien ägt rum under andra omständigheter skulle möjlighet till fler lärare att intervjua och observera förhoppningsvis funnits.

Påverkningar som ytterligare skulle kunnat inverkat på datainsamlingsmetoderna kan vara vi själva som utfört denna studie. Vi har varit närvarande vid observation- och intervjutillfällena vilket kan ha påverkat lärarna genom att de agerat och resonerat utifrån ett önskvärt beteende. Genom detta kan studien fått en vinklad data. Det är vi som genomför studien som har ansvaret att klargöra och informera lärarna innan utförandet av datainsamlingarna för att skapa lugna och trygga lärare.

Reflexivitet

Denna studie har givit oss ett vidgat perspektiv gällande läsläxan och vilka svårigheter det är åstadkomma likvärdighet. Vi har även fått insikt om läsläxans för- och nackdelar och att den kanske inte är så självklar som vi innan trodde. Vi har inte kommit fram till en gemensam syn gällande läsläxan efter denna studie men kommit närmre varandra i hur läsläxan bör tillämpas. Ingen vill helt utesluta läsläxan men vi är eniga om att det är ett stort ansvar för oss som lärare att planera, genomföra och följa upp läsläxan för att läxan ska bidra till läsutveckling.

5.3 Fortsatt forskning

Det skulle vara av intresse att genomföra en jämförelsestudie där vi testar om Skolverkets (2014) stödmaterial ökar läsutvecklingen samtidigt som likvärdigheten stärks. Två klasser skulle behövas till denna studie. En lärare som utför läxor utan att ta hjälp av stödmaterial och en lärare som tar hjälp. En myndighet som Skolverket är till för att hjälpa och stötta skolan men det kanske inte faller naturligt för lärare idag att ta den hjälpen som finns tillgänglig för dem. Därav finner vi detta intressant att undersöka.

Referenser

Alatalo, T. (red.) (2016). *Läsundervisningens grunder*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups.

Boström, E. (2006). *Min sagoskatt. Kopieringsunderlag*. Skällinge: Beta Pedagog.

Cooper, H. (1989). Synthesis of Research on Homework. *Educational Leadership*, 85–91. Hämtad från http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el198911_cooper.pdf

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Elbro, C. (2004). *Läsning och läsundervisning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Felth Sjölund, I. (2011). *Den magiska kulan 1 Lärarhandledning*. (1. uppl.) Stockholm: Natur & kultur.

Hattie, J. (2013). *Synligt lärande för lärare*. Johanneshov: MTM.

Hägnesten, T. (2018-05-30) Läsläxors vara eller inte vara. Det är frågan!? [blogginlägg]. Hämtad från <http://pedagogblogg.stockholm.se/tourahagnesten/2018/05/30/laslaxors-vara/>

Legilexi.(u.å.). Läsflyt-bryggan mellan avkodning och läsförståelse. Hämtad 2020-04-28, från <https://legilexi.org/inspirationsbibliotek/lasning/lasflyt/>

Lukimat. (u.å.). Träna läsflyt. Hämtad 2020-04-28, från <http://www.lukimat.fi/lasning/informationstjanst/lasflyt/trana-lasflyt>

Läsdelegationen (2018). Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället. SOU 2018:57. Hämtad: 2020-11-24 hämtad från: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/06/sou-201857/>

Nationalencyklopedin (2020) Läxa. <http://www.ne.se> [hämtad 2020-11-24].

Pernilla Alm (2014-12-27) Läxor skapar onödig stress [debattinlägg] hämtad från: <https://www.svd.se/laxor-skapar-onodig-stress>

Skolverket. (2020). Läxor. Hämtad 2020-02-20, från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/laxor>

Skolverket. (2019). Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019. Stockholm: Skolverket. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2019/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet-reviderad-2019>

Skolverket (2019-10-09) PIRLS: en studie om läsförmåga. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/internationella-jamforande-studier-pa-utbildningsområdet/pirls-internationell-studie-om-lasformaga-hos-elever-i-arskurs-4> (2020-11-24)

Skolverket. (2014). Läxor i praktiken – ett stödmaterial om läxor i skolan. Stockholm: Hämtad 2020-11-24, från: Läxor i praktiken - ett stödmaterial om läxor i skolan www.solleftea.se

Skolverket. (1994). Läroplan för grundskolan 1994. Ödeshög; AB Danagårds grafiska. Hämtad 2020-11-18, från: <http://ncm.gu.se/media/kursplaner/grund/Lpo94.pdf>

Skolöverstyrelsen. (1980). Läroplan för grundskolan 1980. Allmän del. Stockholm: Skolöverstyrelsen och Liber utbildningsförlaget. Hämtad 2020-11-18, från: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/30910/1/gupea_2077_30910_1.pdf

Skolöverstyrelsen. (1969). Läroplan för grundskolan 1969. Allmän del. Stockholm: Skolöverstyrelsen och Svenska Utbildningsförlaget Liber AB. Hämtad 2020-11-18, från: Läroplan för grundskolan - GUPEA gupea.ub.gu.se › bitstream › gupea_2077_30902_1

Skolöverstyrelsen. (1962). Läroplan för grundskolan [Elektronisk resurs]. Stockholm: 1962. Hämtad från <http://hdl.handle.net/2077/50232>

Taube, T., Fredriksson, U & Olofsson, Å. (2015). *Kunskapsöversikt om Läs- och skrivundervisning för yngre elever* (Vetenskapsrådet delrapport). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tivenius, O. (2015). *Uppsatsens inre liv*. (1. Uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Wolff, U. (2017, november). *Ordavkodning och läsflyt*. Lärportalen, Skolverket. Tillgänglig: [ningar/5-lasskriv/F%C3%B6rskoleklass/030_tidiglasundervisning/del_03/Material/Flik/Del_03_MomentA/Artiklar/M30_F3_03A_01_ordavkodning%20och%20%C3%A4sflyt%20slutgiltig.doc](#)

Forskningsstudie

Läsläxan - likvärdig eller inte?

Denna forskningsstudie handlar om att undersöka vilka arbetssätt som tillämpas vid läsläxan. Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Studien är en kandidatuppsats och är en del av utbildningen till grundlärarprogrammet f-3 vid Mälardalens Högskola i Eskilstuna. Studien kommer att genomföras med intervju och filmning av praktiserande lärare inom årskurserna 1 under november och december 2020. Intervjun kommer att beröra ditt arbetssätt inom läsläxan i din yrkesroll som lärare. Intervjun beräknas ta 20 minuter, det är viktigt att intervjun sker i ostörd miljö, på en tid och plats som Du bestämmer. Intervjun kommer spelas in och transkriberas. Filmningen fokuserar på den praktiska delen i din roll som lärare. Denna filmning kommer utföras vid ett tillfälle då läsläxan lyfts fram och beräknas spelas in i ca 20 minuter. Förhoppningen är att denna studie kan ses till din fördel genom att bringa nya perspektiv och tankar kring din yrkesroll som lärare.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Den information och film som Du lämnar och deltar i kommer att behandlas säkert och försvaras inlåst så att ingen obehörig kommer att få ta del av den. Redovisningen av resultatet kommer att ske så att ingen individ kan identifieras. Resultatet kommer att presenteras i form av muntlig presentation till andra studerande samt till ansvarig examinator (gällande grundlärarprogrammet f-3) och i form av en kandidatuppsats på grundnivå. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen DiVA. Inspelningarna kommer att förstöras när examensarbetet är godkänt. Du kommer ha möjlighet att ta del av examensarbetet genom att få en kopia av arbetet vid förfrågan.

Vi frågar härmed om Du vill delta i denna studie. Önskar du delta i denna studie ber vi dig att mejla oss med ett datum som passar dig inom november månad.

Har Du frågor om studien är Du välkommen att höra av dig till någon av oss (Ytterligare upplysningar lämnas av Stefan Blom)

Sanna Andersson

Student

San17001@student.mdh.se

XXX-XXXX

Mathilda Stenqvist

Student

Mst16002@student.mdh.se

XXX-XXXX

Stefan Blom

Universitetsadjunkt

Stefan.blom@mdh.se

XXX-XXXX

Bilaga 2 – observationsschema

Klassbesök	Antal elever	Material	Presentationsform	Resurser på plats	Extra anpassning
1					
2					
3					
4					

Bilaga 3 – intervjuguide

Intervjufrågor:

1. Har ni läsläxa?
2. Vilket material använder ni till läsläxan? (val av material? Har materialet funnits på skolan eller är det nytt?)
3. Hur introduceras läsläxan?
4. Hur presenteras ny läxa?
5. Är det på samma sätt hela tiden?
6. Vad är syftet med läsläxan?
7. Förekommer det extra anpassningar i din klass gällande läsläxan?
7. Hur redovisar eleverna läsläxan?
8. Framtidsplaner/progression av läsläxan?
9. Vad är likvärdighet för dig inom skolan?